

Skien sentrum – punktartikkel Handelstorget

Utdrag fra DALSÆTTEN OG DALSBYGDEN
En ætte- og kulturhistorie fra nedre Telemark
av OTTO T. DAHL. (tillatelse fra Thor Øvrum)

MARKENSGANG I TELEMARKS HOVEDSTAD.

En stor begivenhet i vinterens nokså ensformige liv var markensuken i Skien i slutten av februar. Da stanset all båttrafikk på innsjøen, og var det ekte norsk vinter, la isen seg som en speilglatt flate. Det var da en gunstig tid for telebøndene når de skulle til markeds. I rekke og rad kom de kjørende utover til Fjærestrand og videre over Geiteryggen til byen. De fleste hadde vel fylte lass av alle slag. Det var skinnvarer av forskjellige slag, der var ryper og annet vilt, der var butter og holker med sul, smør og ost.

Alt skulle jo - om mulig - omsettes på markedet. Hester var å se overalt. De ble plassert hvor man helst kunne. Ikke bare de stallrommene som var ledige hos kjøpmenn og stasjonsholdere, ble opptatt, men også eller - i skur og gårdsrom - stod hestene og trampet i vinterkulda. Her til marken kom jo også de trauste, pelskleddede hestekarene med sine beste travere for å prøve en dyst på Børsesjø eller Falkumelva om premier for kappkjøring.

Markedsplassen var nede på Mudringa. Her var det forholdsvis rommelig før den store reguleringen etter bybrannen i 1886. Her slo de tilreisende kremmerne opp bodene sine og falbød varene til det mangeartede publikum. Særlig var det rift og akkordering om honningkakene - de såkalte "markedskakene".

Ellers var det handelsmenn og markentesker av mange slag som vinket og ropte på kjøpere til de framlagte varene. Hver bod hadde sin spesielle genre å by på; der var boder for tøy og skotøy, boder for husgeråd i kobber og messing, andre for urkjeder, sølvsaker o.s.v. - noen for forlovelsesringer for de unge, andre for ufeilbarlige giktringer for de eldre.

Det var dessuten slått opp mange større og mindre "komediehus" som var markedets fornøyelsesavdeling. Her var gjøglere og sverdslukere, linedansere og bjørnetrekkere. De sistnevnte truet de stakkars dyrene til å "danse" - riktignok under disses høylytte protest eller brummen. Her var sirkus med kunstryttere på store eller små hester, apekatter, påfugler, bajaser, slangetemmersker og mye annet rart. På "panorama" fikk man noen gløtt inn i den vide verden, især var de siste store krigene, f.eks. bilder fra den tysk - franske krig i 1870 og den russisk - tyrkiske krig i 1878 attraksjoner som gjorde inntrykk. Mens lirekassen duret innenfor, stod billettøren ved inngangen og ropte på sitt gebrokne språk ut til det nysgjerrige publikum om å benytte den sjeldne anledning til å se alt det merkelige som ble vist der inne.

"Det kosta kun ei halve - eller kanskje enda - ei heil mark". Men de fleste holdt allikevel på pungen. Det var heller ikke godt å vite om den tålte å bli åpnet for ofte, litt markensvare måtte man også ha med seg hjem, og skillingene rullet fort hvis man ikke passet seg og tok vare på dem.

Første markensdag - tirsdag - var tilstrømningen av folk ikke så stor. Annendag var det særlig ungdommen fra de nærliggende bygdene som møttes. Tidligere bekjentskaper ble opplivet og nye ble knyttet. Liv og røre var det over alt. Tredje dag fant travløpene sted,

og disse trakk jo en masse tilskuere. Om kvelden var det et svare stim på hotellene (Høyer, Fønix, Jørgensen o.fl.). Her summet og surret det av røster fra de forskjellige bygdelag, her møttes bl.a. hestekarere fra Telemark, Agder og Vestfold. Man akkorderte hestepriser, inngikk veddemål om hvem som eide den beste traveren, eller man akkorderte hestebytte og drakk "kjøpskåler" - helst både før og etter at det ble "slått av" på en inngått handel.

På Fønix (salen) gikk dansen vilt og feiende. Undertiden hendte det at ett eller annet oppstyr gjorde et avbrekk i moroa. Således når en av de spenstige hallingdanserne under sine sprett spente lampene under taket så det "drøste". Da kom verten i egen høye person og gjorde kort prosess. Det ble ikke akkurat noen billig affære. Men hva gjorde det ? Veddemålet var vunnet.

Politiet hadde travle dager, men det så også gjennom fingrene med mye. Allikevel hendte det at de måtte ta noen av de verste spetakkelmakerne med seg til arresten der de fikk lov å sove rusen ut mot en passende betaling for natteløst.

Fjerde markensdag tok de fleste langveisfarende på hjemvei. Nå måtte også kremmerne gjøre seg i stand til oppbrudd. Idet disse skulle til å pakke sammen, kunne det nok være atskillige gode kjøp å få, især for dem som var flinke til å prute. Derfor passet gjerne byens og omegnens mødre og fedre på for å kunne hente hjem ett eller flere trofeer fra marken. Det ble så vist fram og beundret av naboer og venner som særlig "godtkjøp".